

Diakonins kyrka

Så stod de där: generalsekreteraren för Hela Människan, samordnaren för kyrkokansliets policyenhet, direktorn för Stockholm stadsmission, biskopen i Visby och diakonen från Equimeniakyrkan, i ett samtal tillsammans med drygt sextio av stiftens antagna diakonkandidater, stiftsdiakonerna och andra utvecklingsansvariga diakoner i församlingar och från Ersta. Jag kan inte minnas senast jag såg en sådan representativ bredd för kyrkans diakonala uppdrag. Gissningsvis var det någon gång på 1990-talet när vi fortfarande samlades till "Diakonins riksmöte".

Det har ju också hänt saker sedan förra seklet. Svenska kyrkan har antagit en annan juridisk form: trossamfundet. I beslutsprocessen 1999 när Svenska kyrkan särskilde sig från staten togs beslutet att inkludera diakonerna i kyrkans vigningstjänst. Härmed tog stiftens definitivt över rekryterings- och vigningsansvaret från diakoniinstitutionerna, och biskoparna avgick ur diakoniinstitutionernas styrelser. Diakoniinstitutionerna kom inte att inkluderas i det nya trossamfundets konstitution.

När det nya trossamfundet ägnade kraft att täta relationerna mellan sina tre nivåer, hade diakoniinstitutioner och stadsmissioner redan en lång erfarenhet av att agera på en konkurrensutsatt välfärdsmarknad. Somliga har kämpat på i mindre lokala sammanhang, andra har valt att expandera sig in i framtiden för att få bärkraftig volym. Utökad samverkan är en annan väg, såsom stadsmissionerna i sin riksförening. Men hur ser relationen mellan trossamfundet och de fristående diakonala organisationerna ut? Vissa diakonala institutioner bygger på ekumenisk samverkan, såsom Linköpings stadsmission och Hela Människan. Här blir Svenska kyrkan på grund av sin storlek en huvudman med tyngd. Andra, såsom Ersta Diakoni och Stockholms stadsmission är mer självständiga, men med konstitutionella band till Svenska kyrkan såsom principen att direktor ska eller bör vara präst eller diakon, i stadsmissionens fall alternativt "eller motsvarande". För den genom Svenska kyrkans initiativ på 1950-talet bildade Göteborgs kyrkliga stadsmission har bandet till församlingarna utsatts för påfrestningar. I de nya pastoratsbildningarna har den tidigare samfällighetens stabila och omfattande ekonomiska stöd reducerats, och det är inte bara de fattigaste pastoraten som minskat sitt bidrag till stadsmissionen.

Sveriges stadsmissioner antog i fjol ett värdegrundsdokument. Där beskriver man sig som "en del av den internationella rörelsen av Stadsmissioner och ser sig som en del av den världsvida kyrkans diakonala uppdrag". En stadsmission erbjuder gemenskap och sammanhang för människor, men är inget samfund eller församling. Däremot kan en stadsmission utföra sitt uppdrag i gemenskap med lokala församlingar och de sammanhang som utgörs av trossamfund. Biskopsbrevet om diakoni (2015) bekräftar att diakoniinstitutioner och stadsmissioner är självständiga verksamheter som står nära Svenska kyrkan. Därför finns det "goda skäl för församlingar och stift att vara öppna för en samverkan med dem i syfte att utveckla kyrkans diakonala arbete". Längre utgjorde diakoniinstitutionernas utbildning av diakoner en länk mellan institutionerna och Svenska kyrkan. Denna förbindelse bröts i och med att Svenska kyrkan 2014 övertog det avslutande utbildningsåret för diakoner i sitt eget utbildningsinstitut. Biskopsmötet konstaterar dock att vi även fortsatt talar "om diakoni som innefattande också sådana fristående institutioner och organisationer som stadsmissioner och diakoniinstitutioner".

I en studie som Ninna Edgardh, professor i kyrkovetenskap med särskild inriktning mot diakonivetenskap, snart publicerar lanseras begreppet "diakonins kyrka". Den är, som vi vet, buren av i huvudsak kvinnor som utför tusentals yrkesmässiga och volontära arbetstimmar.

Med "diakonins kyrka" avses en "kyrka präglad av omsorg", en tjänande kyrka. När vi talar om Svenska kyrkans diakoni, blir detta genom det rättsligt definierade "trossamfundet" ett avgränsande begrepp, såsom jag beskrivit ovan. Med begreppet "diakonins kyrka" tänker jag istället in alla dessa aktörer som tillsammans formerar sig för det gemensamma uppdrag som vi kallar "diakoni". Jag tänker att det var en glimt av denna "diakonins kyrka" jag såg framför mig där i konferenssalen med de många representanterna för flera olika organisationer med diakoni som sin mission.

STIG LINDE

